

ЕВРОПЕЙСКА
СМЕТНА ПАЛАТА

Специален доклад № 6
2008 г.

ПОМОЩ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ,
ПРЕДОСТАВЕНА ОТ ЕВРОПЕЙСКАТА
КОМИСИЯ СЛЕД ЦУНАМИТО И УРАГАНА МИЧ

BG

СПЕЦИАЛЕН ДОКЛАД № 6 // 2008 Г.

ПОМОЩ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ, ПРЕДОСТАВЕНА ОТ ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ СЛЕД ЦУНАМИТО И УРАГАНА МИЧ

(съгласно член 248, параграф 4, втора алинея от Договора за ЕО)

ЕВРОПЕЙСКА СМЕТНА ПАЛАТА
12, rue Alcide De Gasperi
L – 1615 Luxembourg

Tel.: (352) 4398 45410
Fax: (352) 4398 46 430
mail: auraud@eca.europa.eu
Internet: www.eca.europa.eu

Специален доклад № 6 // 2008 г.

Повече допълнителна информация за Европейския съюз можете да намерите в Интернет чрез сървъра Eurora (<http://eurora.eu>).

В края на изданието ще намерите неговите каталожни данни.
Люксембург: Служба за официални публикации на Европейските общности, 2008 г.

ISBN 978-92-95009-34-9

© Европейски общности, 2008 г.
Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

Printed in Belgium

СЪДЪРЖАНИЕ

Точки

I-VI	РЕЗЮМЕ
1-11	ГЛАВА 1. ВЪВЕДЕНИЕ
1-6	РАЗДЕЛ 1.1. КОНТЕКСТ НА ОДИТА
7-11	РАЗДЕЛ 1.2. РЕГУЛАТОРНА РАМКА
12-16	ГЛАВА 2. ОБХВАТ И ПОДХОД НА ОДИТА
17-41	ГЛАВА 3. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ
17-22	РАЗДЕЛ 3.1. ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА НУЖДИТЕ ОТ ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОЕКТИ
18-19	НАВРЕМЕННА СТРАТЕГИЯ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ, ВКЛЮЧВАЩА ПО-ШИРОК КРЪГ ОТ ВЪПРОСИ
20-22	ПО-БЪРЗО РАЗРАБОТВАНЕ И ПО-АКТИВНО УЧАСТИЕ НА БЕНЕФИЦИЕРИТЕ ПРИ ЦУНАМИТО ОТКОЛКОТО ПРИ УРАГАНА МИЧ
23-29	РАЗДЕЛ 3.2. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ПОМОЩТА
24-26	БЪРЗО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ПОМОЩТА ЗА ИНДОНЕЗИЯ,
27-29	БАВНО ЗА ШРИ ЛАНКА И СЛЕД УРАГАНА МИЧ НЕОБХОДИМОСТ ОТ УКРЕПВАНЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА КОНТРОЛ С ЦЕЛ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФИКАСНОСТ
30-41	РАЗДЕЛ 3.3. ПОСТИГАНЕ НА РЕЗУЛТАТИ
31-33	ПОЛУЧАВАНЕ НА МНОГО ПОЛЕЗНИ КРАЙНИ ПРОДУКТИ
34-37	КОНТРАСТНИ ВРЪЗКИ С ПРЕХОДНИ ХУМАНИТАРНИ ПОМОЩИ
38	СИЛНА ВРЪЗКА С ПО-ДЪЛГОСРОЧНОТО РАЗВИТИЕ
39-41	НЕСИГУРНОСТ ПО ОТНОШЕНИЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА ПРОЕКТИТЕ
42-45	ГЛАВА 4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ
	ОТГОВОРИ НА КОМИСИЯТА

РЕЗЮМЕ

I.

След цунамито в Индийския океан от 26 декември 2004 г., което погуби над 200 000 души и причини щети за приблизително 10 милиарда евро, Сметната палата докладва относно незабавната реакция за хуманитарна помощ на Комисията, предназначена с цел да предотврати или облекчи човешките страдания. По време на техните дискусии относно настоящия доклад Парламентът и Съветът изискаха Палатата да изготви доклад за последващата по-дългосрочна фаза на възстановяване, за което Комисията отдели 300 милиона евро. Следователно настоящият одит извършва проверка на помощта за възстановяване вследствие цунамито. Обхватът на одита беше разширен, така че да включи и реакцията на Комисията за предоставяне на 250 милиона евро за възстановяване след урагана Мич, който поразил Централна Америка през октомври 1998 г. (вж. точки 1—14).

II.

Настоящият одит разглежда следните три въпроса с цел оценяване на работата на Комисията при управлението на помощта за възстановяване вследствие урагана Мич и цунамито (вж. точки 15 и 16):

- а) Комисията правилно ли е определила нуждите от възстановяване на засегнатите от бедствия?
- б) Процедурите на Комисията гарантират ли, че помощта се прилага по навременен и ефикасен начин?
- в) Проектите постигнали ли са очакваните резултати, в това число и добри връзки с проектите за краткосрочни помощи и дългосрочно развитие?

РЕЗЮМЕ

III.

Както след урагана Мич, така и след цунамито за по-малко от шест месеца Комисията разработи стратегия за възстановяване, която признава не само необходимостта от реконструкция на повредената инфраструктура, но също така и от ангажиране с развитието в по-дългосрочен план и с нуждите на тези, които не са пряко засегнати от бедствието. След урагана Мич процесът на разработване, който впоследствие въведе стратегията за възстановяване в специфични проекти, беше продължителен и трая до октомври 2002 г., четири години след бедствието. За разлика от това след цунамито процесът на разработване, извършен от международни организации, през които минава финансирането от Комисията, беше по-бърз и големите проекти бяха одобрени в рамките на осем месеца след бедствието в Индонезия и в рамките на единадесет месеца в Шри Ланка. Освен това, за да допринесе за идентифицирането на истинските нужди, реакцията на Комисията е подобрена и включва по-прецизна координация и консултация със страните бенефициери на национално и местно равнище (вж. точки 17—22).

IV.

В Централна Америка след продължителния процес на разработване след урагана Мич се наблюдава допълнително забавяне на прилагането на помощта поради затруднения при намирането на достатъчно добри изпълнители и подходяща земя. Прилагането на помощта за възстановяване от Комисията се оказало най-бързо в Индонезия, където са получени много крайни продукти през двете години след цунамито посредством Многостранния донорски фонд. За разлика от това в Шри Ланка досега е постигнато малко, което се дължи до голяма степен на подновяване на конфликта. Комисията не се е справила с всички ключови слабости по отношение на мониторинга и контрола на ефикасността

на помощта за възстановяване, въпреки че е успяла да подобри качеството на информацията от мониторинга, предоставена от Многостранния донорски фонд в Индонезия. В Шри Ланка за международни организации все още не са били установени надеждни процедури за мониторинг и наблюдение за всички проекти. След двете бедствия Комисията не е осигурила определянето на ясно измерими цели за крайните продукти от проектите и предоставянето на достатъчно информация от системите за мониторинг и демонстриране на ефикасността на изпълнението (вж. точки 23—29).

V.

Въпреки споменатите по-горе проблеми са получени много полезни крайни продукти. В Централна Америка проектите, извършени с финансиране на Комисията, включват училища, къщи, здравни центрове, канализационни съоръжения и системи за питейна вода. В Индонезия крайните продукти са къщи, пътища, училища и обществени центрове. Повишаването на цените след двете бедствия намалява количеството на крайните продукти. Проектите се състоят предимно в дейности за развитие, а не за възстановяване и връзките с предходна хуманитарна помощ са променливи. Силната връзка с по-дългосрочно развитие увеличава перспективите за устойчивост, въпреки че в разработките на проектите не са посочени достатъчно източници на финансиране, за да се гарантира, че дейностите ще продължат да функционират, когато приключи финансирането на проекта (вж. точки 30—41).

VI.

Въз основа на тези констатации и оценки Палатата отправя препоръки, които биха помогнали на Комисията да осигури по-ефикасно и по-ефективно предоставяне на помощ за възстановяване (вж. точки 42—45).

ГЛАВА 1. ВЪВЕДЕНИЕ

РАЗДЕЛ 1.1. КОНТЕКСТ НА ОДИТА

1. На 26 декември 2004 г. цунамито в Индийския океан погуби над 200 000 души и причини щети за приблизително 10 милиарда евро. Индонезийската провинция Ачех претърпя най-сериозни поражения с повече от 160 000 загинали или изчезнали и повече от половин милион изселени. В Шри Ланка, втората най-зле засегната страна, 35 000 души са загинали или изчезнали и половин милион са изселени.
2. Специален доклад № 3/2006¹ на Палатата разглежда хуманитарната помощ, предоставена от Комисията в отговор на това бедствие. Палатата е една от първите институции, които излязоха с одитен доклад относно предоставената след цунамито помощ, и на този ранен етап се концентрира върху краткосрочната хуманитарна помощ на Комисията. По време на своята дискусия по този доклад Комисията по бюджетен контрол към Европейския парламент изказа желание Палатата да изготви доклад относно последващата по-дългосрочна фаза на възстановяване² и Съветът приветства това предложение³.

¹ Специален доклад № 3/2006 относно хуманитарната помощ, предоставена от Европейската комисия вследствие цунамито (ОВ С 170, 21.7.2006, стр. 1).

² Заседание на Комисията по бюджетен контрол от 19 и 20 юни 2006 г.

³ Заключение на Съвета относно Специален доклад № 3/2006 на Сметната палата относно хуманитарната помощ, предоставена от Европейската комисия вследствие цунамито, приети от Съвета по външни отношения през октомври 2006 г.

- 3.** Именно в този контекст Палатата реши да извърши одит на предоставената помощ за възстановяване вследствие цунамито с цел оценка на работата на Комисията при управлението на помощта за възстановяване. Обхватът на одита беше разширен, така че да включи предоставената от Комисията помощ вследствие урагана Мич в Централна Америка, който порази Хондурас, Никарагуа, Ел Салвадор и Гватемала на 30 и 31 октомври 1998 г., в резултат на което загинаха повече от 10 000 души и бяха причинени материални щети, възлизащи приблизително на 5 милиарда евро. Общите вноски на стойност 550 милиона евро, предоставени от Комисията за възстановяване след урагана Мич и цунамито, представляват 70 % от фондовете за възстановяване след природни бедствия от 1998 г. досега, финансирани от общия бюджет.
- 4.** След урагана Мич Комисията осигури 250 милиона евро от бюджетния ред за възстановяване за Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка (PRRAC). По-голямата част от финансирането минава през 15 звена за управление на програми ⁴ (PMU), както е посочено в *таблица 1*.

⁴ Формирани са звена за управление на програми след международна тръжна процедура. Те се оглавяват от директор и отговарят за изпълнението на одобрени от Комисията програми за дейности за възстановяване.

ТАБЛИЦА 1

ИНТЕРВЕНЦИИ НА PRRAC ПО СТРАНИ И ПАРТНЬОРИ

(млн. евро)

Страна	Големи проекти, управлявани от 15 звена за управление на програми (PMU)	Средни проекти, управлявани от обществени институции и ООН	Малки проекти на НПО	Общо
Хондурас	111,0	5,2	3,1	119,3
Никарагуа	72,9	5,1	5,3	83,3
Ел Салвадор	24,5	0,9	3,1	28,5
Гватемала	13,6	2,7	2,3	18,6
Общо	222,0	13,9	13,8	249,7

Източник: Годишен доклад на PRRAC за 2005 г.

- 5.** След цунамито Комисията насочи помощта си за Индонезия (близо 200 милиона евро) през Многостранния донорски фонд на Световната банка, както е посочено в *таблица 2*. Неговият управителен комитет под съвместното председателство на Комисията, Световната банка и държавната агенция, координираща помощта за реконструкция ⁵, беше отговорен за поставянето на приоритетите, одобряването на проектите и мониторинга на напредъка на Многостранния донорски фонд. Проектите бяха наблюдавани от партньорска агенция, обикновено Световната банка, и се изпълняват от изпълнителна агенция, която по принцип е държавна служба. ⁶
- 6.** Помощта, предоставена от Комисията на Шри Ланка след цунамито, преминава през международни организации, главно през Азиатската банка за развитие и през Обединените нации (вж. *таблица 3*).

⁵ Агенция за възстановяване и реконструкция на Ачех-Ниас (BRR или Badan Rehabilitasi dan Rekonstruksi).

⁶ Европейската комисия е най-големият дарител в Многостранния донорски фонд, като поема над 200 милиона евро или 40 % от всички задължения. Следващите най-големи донори са Холандия (26 %), Обединеното кралство (11 %) и Световната банка (4 %).

ТАБЛИЦА 2

ВНОСКИ ОТ БЮДЖЕТА НА ЕС КЪМ МНОГОСТРАННИЯ ДОНОРСКИ ФОНД В ИНДОНЕЗИЯ

(млн. евро)

Вноска	Източник	Дата на договаряне	Общо
Механизъм за бързо реагиране	Механизъм за бързо реагиране	12.8.2005 г.	3,5
Първа вноска	Сътрудничество с Азия и Латинска Америка	29.8.2005 г.	29,9
Втора вноска		21.9.2005 г.	37,7
Трета вноска		16.12.2005 г.	13,9
Четвърта вноска	Възстановяване	25.4.2006 г.	117,5
Общо			202,5

РАЗДЕЛ 1.2. РЕГУЛАТОРНА РАМКА

7. Регламентът относно дейностите по възстановяване⁷ описва процедурите за специфичните бюджетни редове за възстановяване и определя мястото на помощта за възстановяване като втората от следните три ключови фази на подпомагане след природни бедствия:

⁷ Регламент (ЕО) № 2258/96 на Съвета от 22 ноември 1996 г. относно дейностите по рехабилитация и възстановяване в развиващите се страни (ОВ L 306, 28.11.1996 г., стр. 1).

- а) Първоначална краткосрочна хуманитарна помощ, която цели да спаси живота и да отговори на непосредствените нужди на хората, засегнати от криза, например посредством спешна продоволствена помощ, вода, подслон и медикаменти.
- б) Средносрочна помощ за възстановяване, която цели да възстанови основната инфраструктура, да поднови производството и да укрепи институциите.
- в) Възобновяване чрез по-дългосрочна помощ за развитие.

ТАБЛИЦА 3

ФИНАНСИРАНИ ПРОЕКТИ В ШРИ ЛАНКА

(млн. евро)

Решение	Бюджет	Партньор	Име	Сума
2005 г. 45 млн. евро	Сътрудничество с Азия и Латинска Америка	Агенция на ООН	Проект за незабавна помощ за поминък	5,4
		Азиатска банка за развитие	Рехабилитация на пътя Матара-Батикалоа	39,4
2006 г. 50 млн. евро	Възстановяване	Международна организация	Проект за развитие на поминъка на общностите	9,9
		Агенция на ООН	Проект за изграждане на местни пътища	29,9
		Агенция на ООН	Ремедиация на околната среда	9,9
Общо				94,5

- 8.** В съобщението на Комисията относно връзката между помощ, възстановяване и развитие (LRRD)⁸ се подчертава, че тези три фази не бива да бъдат разглеждани изолирано, а следва да бъдат координирани с цел гарантиране на здрави връзки помежду им.
- 9.** Регламентът за сътрудничество със страните в Азия и Латинска Америка⁹ също включва разпоредби за финансиране на възстановяване след бедствия¹⁰. Службата за сътрудничество EuropeAid отговаря за прилагането на помощта за възстановяване, финансирана съгласно регламента относно дейностите по възстановяването и регламента за сътрудничество със страните в Азия и Латинска Америка.
- 10.** Механизмът за бързо реагиране, установен с Регламент (ЕО) № 381/2001 на Съвета¹¹, към Генерална дирекция „Външни отношения“, е създаден с цел да се отговори бързо на нуждите на страните, пострадали от бедствие. Той не може да финансира хуманитарна помощ, а единствено дейности с максимална продължителност шест месеца, които не могат да бъдат стартирани достатъчно бързо посредством съществуващите инструменти. Процедурите на механизма за бързо реагиране дават възможност за бърз отговор, тъй като Комисията трябва само да уведоми Съвета за планираните дейности, без да изисква официално приемане.
- ⁸ COM (96) 153 от 30.4.1996 г. относно връзката между помощ, възстановяване и развитие (LRRD).
- ⁹ Регламент (ЕИО) № 443/92 на Съвета от 25 февруари 1992 г. относно финансовата и техническата помощ за развиващите се страни в Азия и Латинска Америка и икономическото сътрудничество с тях (ОВ L 52, 27.2.1992 г., стр. 1).
- ¹⁰ Регламентът относно дейностите по възстановяване позволява да се вземат решения за помощи на стойност до 2 милиона евро, без да е необходимо да бъдат приемани от Комитета на държавите-членки, докато в Регламента за сътрудничество със страните в Азия и Латинска Америка този таван е 1 милион евро.
- ¹¹ ОВ L 57, 27.2.2001 г., стр. 5.

- 11.** От 2007 г. Инструментът за развитие на сътрудничеството ¹², който се изпълнява от EurorAid, както и Инструментът за стабилност ¹³, който се изпълнява от Генерална дирекция „Външни отношения“, заместват съществуващите регламенти. И двата инструмента включват оптимизирани процедури за отговор на бедствия ¹⁴.

¹² Регламент (ЕО) № 1905/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. за създаване на финансов Инструмент за развитие на сътрудничеството (ОВ L 378, 27.12.2006 г., стр. 41).

¹³ Регламент (ЕО) № 1717/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 15 ноември 2006 г. за установяване на Инструмент за стабилност (ОВ L 327, 24.11.2006 г., стр. 1).

¹⁴ Решенията за финансиране обикновено се вземат след приемане от управителния комитет на държавите-членки. В кризисна ситуация обаче Инструментът за стабилност осигурява средства в размер до 20 милиона евро за мерки, които следва да бъдат финансирани, без задължително предварително одобрение от управителния комитет на държавите-членки. Инструментът за развитие на сътрудничеството включва механизъм за бърз отговор посредством специални мерки на стойност до 10 милиона евро при непредвидени обстоятелства от рода на природни бедствия, без да е необходимо предварително одобрение от управителния комитет на държавите-членки.

Строеж на водопречиствателна станция в Хондурас

Източник: ЕСП.

ГЛАВА 2. ОБХВАТ И ПОДХОД НА ОДИТА

- 12.** Настоящият одит разглежда отговора на Комисията за предоставяне на помощ за възстановяване след цунамито в Индийския океан през декември 2004 г., както и реакцията на Комисията след урагана Мич. Въпреки че ураганът Мич порази Централна Америка през 1998 г., през 2007 г. някои проекти все още са в процес на финализиране.
- 13.** Хуманитарната помощ е извън обхвата на настоящия одит, тъй като беше разгледана в Специален доклад № 3/2006 на Сметната палата относно хуманитарната помощ, предоставена от Комисията вследствие цунамито. Одитът обаче разглежда връзката между краткосрочната хуманитарна помощ и по-дългосрочното възстановяване и приноса на механизма за бързо реагиране в тази връзка.
- 14.** Проверката на предоставената от Комисията помощ в отговор на тези две големи бедствия позволява на одита да се фокусира върху три различни механизма на изпълнение:

 - a) Звена за управление на програми (PMU) в Централна Америка.
 - b) Вноски за многостранен донорски фонд в Индонезия.
 - b) Вноски за международни организации в Шри Ланка.
- 15.** Ключовите въпроси, на които отговаря настоящият доклад с цел оценка на управлението на Комисията на помощта за възстановяване след урагана Мич и цунамито, са:

 - a) Комисията правилно ли е определила нуждите от възстановяване на засегнатите от бедствия?
 - b) Процедурите на Комисията гарантират ли, че помощта се прилага по навременен и ефикасен начин?
 - b) Проектите постигнали ли са очакваните резултати, в това число и добри връзки с проектите за краткосрочни помощи и дългосрочно развитие?
- 16.** Одитът беше извършен въз основа на проверка на документация, интервюта и посещения на място. Системите за управление, мониторинг и контрол на помощта бяха оценени и подкрепени с посещения на партньори и проекти в Никарагуа, Хондурас, Индонезия и Шри Ланка. *Таблица 4* представя посетения на място проекти и партньори. Проектите за проверки на място бяха избрани според критериите сектор, местоположение, стойност, етап на изпълнение и вид партньор с цел получаване на реална цялостна картина.

ТАБЛИЦА 4

ПОСЕТЕНИ НА МЯСТО ПРОЕКТИ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

(млн. евро)

Партньор	Описание на проекта	Финансиране от Комисията ¹
НИКАРАГУА		
PMU	Укрепване на образователния сектор (FOSED)	18,7
PMU	Интегриран проект Естели-Окотал (PRIESO)	18,9
PMU	Възстановяване и укрепване на здравните служби в Манагуа (FORSIMA)	10,2
PMU	Интегриран проект за покрайнините на Манагуа (PROMAPER)	23,9
ООН	Водопровод и канализация в департамент Леон	1,5
Обща стойност на посетените в Никарагуа проекти		73,2
ХОНДУРАС		
PMU	Водопровод и канализация в Тегусигалпа	26,7
PMU	Здравеопазване и образование	23,1
PMU	Подкрепа за общинското управление, жилищния и частния сектор (местно развитие)	23,9
Обща стойност на посетените в Хондурас проекти		73,7
ИНДОНЕЗИЯ		
Световна банка	Реконструкция на системата за поземлено управление в Ачех	8,4
Световна банка	Проект за развитие на подрайоните (KDP)	19,0
Световна банка	Проект за борба с градската бедност (UPP)	5,3
Световна банка	Проект за жилищно възстановяване и реконструкция (РЕКОМПАК)	24,9
ООН	Програма за управление на отпадъците за възстановяване от цунамито	4,2
Обща стойност на посетените в Индонезия проекти		61,8
ШРИ ЛАНКА		
ООН	Проект за незабавна помощ за поминък	5,4
Азиатска банка за развитие	Рехабилитация на пътя Матара-Батикалоа	39,4
Международна организация	Проект за развитие поминъка на Общностите	9,9
ООН	Проект за изграждане на местни пътища	29,9
ООН	Ремедиация на околната среда	9,9
Обща стойност на посетените в Шри Ланка проекти		94,5

¹ За проектите в Индонезия посочената сума представлява 40 % от финансирането от Многострания донорски фонд, който получава 40 % от финансирането си от Комисията.

ГЛАВА 3. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ

РАЗДЕЛ 3.1. ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА НУЖДИТЕ ОТ ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОЕКТИ

17. Одитът провери дали непосредствено след урагана Мич и цунамито по време на първоначалната фаза на осигуряване на хуманитарна помощ Комисията е разработила стратегия за последващата фаза на възстановяване, концентрирана не само върху физическото възстановяване на основната инфраструктура, но също и върху по-широките нужди¹⁵. Одитът разгледа също така дали тази стратегия за възстановяване впоследствие е изпълнена чрез своевременно разработени проекти и доколко бенефициерите са участвали за подпомагане на устойчивостта.

НАВРЕМЕННА СТРАТЕГИЯ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ, ВКЛЮЧВАЩА ПО-ШИРОК КРЪГ ОТ ВЪПРОСИ

18. След урагана Мич през октомври 1998 г. Комисията разработи собствена стратегия за възстановяване за по-малко от шест месеца. Нейният план за предоставяне на помощ за възстановяване е изложен в Плана за действие на Общността за възстановяване на Централна Америка от април 1999 г.¹⁶ Този документ е основата за създаването на Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка (PRRAC). Програмата се концентрира върху образованието и здравеопазването и има за цел не само да възстанови разрушената инфраструктура, но също така да подобри и трансформира службите, осигурявайки основа за по-устойчиво развитие.
19. След цунамито в Индийския океан през декември 2004 г. планираната от Комисията помощ за възстановяване също е разработена за по-малко от шест месеца и е изложена в Индикативната програма за възстановяване от цунамито от май 2005 г.¹⁷ Програмата имаше за цел да изгради наново пътища, къщи, училища и болници и да възстанови поминъка. Тя отчете факта, че въздействието на цунамито излиза извън тясната крайбрежна ивица, която реално е наводнена от приливната вълна, и целеше да окаже подкрепа за по-широко развитие на цялото население в засегнатите райони. Тя призна също така необходимостта да се обърне внимание на дълготрайните конфликти между правителството и сепаратистките организации в Ачех и Шри Ланка. В Ачех конфликтът между правителството на Индонезия и Движението за освобождение на Ачех (GAM), продължаващ 30 години, е отнел живота на 15 000 души. В Шри Ланка от 1983 г. продължава с прекъсвания гражданската война между правителството и организацията „Тигри за освобождение на Тамил Илам“ (LTTE), довела до 60 000 жертви. Когато цунамито порази Шри Ланка през декември 2004 г., след три години примирие и завръщането на 400 000 души в родните им места, все още има приблизително 400 000 случая на принудително изселване поради конфликта.

¹⁵ Съобщение на Комисията COM(2001) 153 от 23.4.2001 г. относно връзката между помощ, възстановяване и развитие; Оценка и съобщение на Комисията COM(2005) 153 от 20.4.2005 г. относно укрепване на помощта, предоставяна от ЕС при бедствия и кризи в трети страни.

¹⁶ COM(1999) 201 от 28.4.1999 г. — Съобщение на Комисията до Съвета и Европейския парламент във връзка с план за действие на Общността за възстановяване на Централна Америка.

¹⁷ С (2005) 1490 от 23.5.2005 г. — Индикативна програма за възстановяване от цунамито в Индонезия, Шри Ланка и Малдивските острови (2005—2006 г.).

ПО-БЪРЗО РАЗРАБОТВАНЕ И ПО-АКТИВНО УЧАСТИЕ НА БЕНЕФИЦИЕРИТЕ ПРИ ЦУНАМИТО ОТКОЛКОТО ПРИ УРАГАНА МИЧ

- 20.** След урагана Мич първоначалната стратегия, изложена в Плана за действие на Общността за възстановяване на Централна Америка от април 1999 г., впоследствие е развита в специфични проекти, изпълнявани от служба за техническа помощ. Този процес на разработване е започнал през октомври 1999 г. и продължил три години, до октомври 2002 г., четири години след урагана Мич. Поради продължителността на процеса на разработване се е наложило някои проекти да бъдат преработени от звената за управление на програми (PMU), отговарящи за изпълнението, което допълнително е удължило времето на стартиране на проекта. Освен това изборът на 15 звена за управление на програми без подобни еквиваленти в съответните страни е отслабил връзката с националните органи по време на етапа на разработване.
- 21.** За разлика от предишния случай в Индонезия след цунамито процесът на разработване е бил по-бърз. По време на първата среща на управителния комитет на Многостранния донорски фонд през май 2005 г. са одобрени четири концептуални предложения за проекти на обща стойност 150 милиона евро, а след това са одобрени и подробните предложения за проекти за всичките четири проекта до август 2005 г. Една от главните причини Комисията да канализира помощта си чрез Многостранния донорски фонд е засилване на координацията. Многостранният донорски фонд е одобрил единствено проекти, които са предварително проверени от държавната агенция, отговаряща за координирането на помощта за реконструкция. Освен това при разработването на проектите често е използван подход на съвместно планиране с цел да се гарантира, че се отговаря на реалните нужди и да се засили вероятността за устойчивост на проектите.
- 22.** Подобен е случаят в Шри Ланка, където разработването на проекта е осъществено по-бързо и до ноември 2005 г. са подписани споразумения за първия транш от 45 милиона евро, канализирани чрез международни организации. Също както в Индонезия Комисията работи посредством механизмите за координиране на страната бенефициер, но на областно равнище, което е счела за по-ефективно, и проектите често са планирани съвместно с цел подпомагане на устойчивостта. Различното обаче е, че има забавяне при етапа на разработване за втория транш от 50 милиона евро за Шри Ланка поради сериозни политически проблеми в страната. Първоначалният план е тези средства да бъдат канализирани чрез доверителния фонд на Оперативната структура за управление след цунамито (PTOMS) съгласно споразумението от юни 2005 г.¹⁸ През декември 2005 г. обаче PTOMS е обявена за противоконституционна и след нейния провал делегацията на Комисията незабавно е започнала да преработва своята програма.

¹⁸ Оперативната структура за управление след цунамито (PTOMS) е механизъм за разпределяне на външни средства от фондове за възстановяване след цунамито към североизточната област посредством поредица от комитети с представители от правителството (представляващи предимно синхалското население), от организацията „Тигри за освобождение на Тамил Илам“ (LTTE) и от мюсюлманската общност.

РАЗДЕЛ 3.2. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ПОМОЩТА

- 23.** Одитът провери дали помощта за възстановяване е предоставена достатъчно бързо, за да посрещне нуждите на засегнатите от бедствия ¹⁹, и дали системите, които Комисията е използвала за мониторинг на ефикасността на изпълнение и напредване спрямо първоначалния план, са осигурили добро финансово управление на помощта ²⁰.

БЪРЗО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ПОМОЩТА ЗА ИНДОНЕЗИЯ, БАВНО ЗА ШРИ ЛАНКА И СЛЕД УРАГАНА МИЧ

- 24.** В Централна Америка след продължителния етап на разработване на проектите има допълнително забавяне при предоставянето на помощта, често поради затруднения при намирането на достатъчно добри изпълнители и подходяща земя (вж. каре 1).

¹⁹ Регламент (ЕО) № 2258/96 на Съвета от 22 ноември 1996 г. относно дейностите по рехабилитация и възстановяване в развиващите се страни (ОВ L 306, 28.11.1996 г., стр. 1).

²⁰ Съобщение COM(2005) 153 на Комисията от 20 април 2005 г. относно укрепване на помощта, предоставена от ЕС при бедствия и кризи в трети страни.

ПРИМЕРИ ЗА ЗАБАВЯНЕ

В **Никарагуа** проект за работа по канализационната система е започнал едва през 2006 г., т.е. повече от седем години след урагана Мич, поради дългия етап на разработване, нуждата от преработка поради проблематичната първоначална разработка и затрудненията при намирането на достатъчно подходящ изпълнител. Крайните срокове за **звеното за управление**, отговарящо за проекта за водоснабдяване и канализация в **Хондурас**, са удължени поради затруднения при намирането на подходяща земя, както и сроковете за звеното за управление, отговарящо за проекта за здравеопазване и образование в Хондурас, поради липсата на капацитет на изпълнителната агенция.

В **Шри Ланка** Комисията канализира 40 милиона евро чрез Азиатската банка за развитие за рехабилитация на националните пътища. Работата по път А2 в южната част на страната е започнала едва през 2007г., докато търгът за възлагане на работата по път А4 в източната част все още беше в процес на оценяване през септември 2007 г. Приключването на проекта на стойност 5 милиона евро за развиване на поминъка, изпълняван от **агенция на Обединените нации**, е забавено от влошената сигурност и е удължено с една година до септември 2008 г.

- 25.** В сравнение с останалите реакции тази на Многостранния донорски фонд в Индонезия е била най-бърза и въпреки известно забавяне са получени много крайни продукти през двете години след цунамито.
- 26.** В Шри Ланка напредъкът е бавен. Има забавяне при рехабилитацията на националните пътища, финансирана чрез Азиатската банка за развитие. Освен това като следствие от нуждата от преработване на програмата (вж. точка 22) през втората половина на 2007 г. работата по изпълнявани от агенциите на Обединените нации проекти беше едва в началото си. Възникнало е допълнително забавяне главно поради затруднения при набирането на персонал. Поради това почти три години след цунамито работата по проектите за ремедиация на околната среда и общинските пътища, изпълнявани от агенции на Обединените нации, беше още в начална фаза.

Строителни работи по национален път А2 в Шри Ланка

Източник: ЕСП.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ УКРЕПВАНЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА КОНТРОЛ С ЦЕЛ ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФИКАСНОСТ

27 В Централна Америка проектите за възстановяване са изпълнени чрез звена за управление на програми и делегацията на Комисията като цяло е упражнила силен мониторинг и контрол на разходите. Комисията обаче не е осигурила информация за сравнение на цените или за стандартните цени с цел мониторинг и демонстриране на ефикасността на изпълнението (вж. каре 2). Също така за някои проекти като реконструкцията на системата за водоснабдяване и канализация Комисията не е гарантирала определянето на ясно измерими цели за крайните продукти с цел оценяване дали са получени планираните крайни продукти. Освен това планираното външно междинно оценяване на Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка (PRRAC) не е проведено.

КАРЕ 2

ЛИПСА НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА СРАВНЕНИЕ НА ЦЕНИТЕ ИЛИ ЗА СТАНДАРТНИТЕ ЦЕНИ

Цените на съставните единици на сравними дейности от Регионалната програма за възстановяване на [Централна Америка](#) (например цената на къща, на кубичен метър водохранилище, на отходно място, на метър канализационни и водопроводни тръби) не се изчисляват и сравняват систематично от делегацията на Комисията, така че значителните разлики да могат да бъдат проследени, оправдани и обяснени. Това се случва въпреки показанията за голям диапазон от цени на единица. Например [звеното за управление](#), отговарящо за проекта за покрайнините на Манангуа, е плащало на агенция на Обединените нации 7000 евро на къща, докато звеното за управление, отговарящо за проект за подкрепа на общинското управление в Хондурас, е успявало да построи къщи само за 2900 евро всяка, като ангажира бенефициерите в строителни бригади.

Докладите на Многострания донорски фонд в Индонезия не правят връзка между крайния продукт от проекта и съответните цени и поради това не осигуряват база за оценяване на рентабилността или за сравнение.

В [Шри Ланка](#) делегацията на Комисията е възложила проекти на обща стойност 40 милиона евро на [агенции на Обединените нации](#). Въз основа на широка оценка делегацията е предпочела този подход пред използването на частни предприемачи или неправителствени организации. С цел да се демонстрира ефективността на избрания подход, единичните цени като например цената на километър път, построен от агенцията на Обединените нации чрез възложена от Общността поръчка (като се вземат предвид местните условия), могат да бъдат подложени на мониторинг и сравнени с цените на алтернативни механизми.

- 28.** В Индонезия Многостранният донорски фонд получава 40 % от финансите си от Комисията, а други 50 % от държавите-членки на ЕС. Повечето от проектите, финансирани от Многостранния донорски фонд, се управляват от Световната банка, която не е предоставяла систематично на управителния комитет докладите от вътрешния мониторинг на проектите след посещения на място. Публикуваните от Многостранния донорски фонд годишни доклади за напредъка не представят пълна и балансирана картина на етапа на изпълнение на проектите, тъй като подчертават напредъка, без да споменават забавянията. Комисията и други донори са успели да подобрят качеството на информацията с получаването на задълбочен доклад за напредъка за периода до декември 2006 г. и последващите шестмесечни периоди. Както в случая с урагана Мич не е била налична информация за сравнение на цените и не са определени ясно измерими цели за крайните продукти за някои проекти като проекта за борба с градската бедност, за който е бил съставен списък на общите нужди, надхвърлящи наличните средства.
- 29.** В Шри Ланка за проекти, изпълнявани от агенция на ООН, Комисията не е осигурила информация за сравнение на цените с цел мониторинг и демонстриране на ефикасността на изпълнението. По подобен начин Комисията не е гарантирала определяне на ясно измерими цели за крайните продукти за проекти, изпълнявани от агенции на Обединените нации, с цел оценяване дали са получени планираните крайни продукти. Освен това за тези проекти делегацията на Комисията все още не е установила процедури за одобряване на разработката на планираните дейности и за приемане на завършените дейности.

РАЗДЕЛ 3.3. ПОСТИГАНЕ НА РЕЗУЛТАТИ

²¹ Регламент (ЕО) № 2258/96.

- 30.** Одитът провери дали очакваните крайни продукти са видимо постигнати и дали проектите са посрещнали нуждите не само на пряко засегнатите от урагана Мич и цунамито, но също така и на по-широк кръг от населението. Той провери също дали помощта за възстановяване е формирала ефективна връзка между първоначалната краткосрочна хуманитарна помощ, от една страна, и по-дългосрочната помощ за развитие, от друга ²¹. Нивото на активност на бенефициерите и плановете за бъдещо финансиране също бяха разгледани с цел да се оценят перспективите за устойчивост.

КАРЕ 3

КРАЙНИ ПРОДУКТИ

[Звената за управление на програми](#), които изпълняват проекта за Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка (PRRAC) в [Никарагуа](#), са изградили или реконструирали 139 училища, над 1050 къщи, пет здравни центъра, централна здравна служба, съоръжения за питейна вода и канализация, в това число кладенци, водохранилища и отходни места. В [Хондурас](#) крайните продукти включват съоръжения за питейна вода и канализация, 1280 нови и 200 реконструирани къщи, както и 336 нови или реконструирани училища и здравни центрове.

До края на 2006 г. Многостранният донорски фонд в [Индонезия](#) е подпомагал изграждането или реконструкцията на 2100 къщи, 1900 км селски пътища, 240 училища, 118 общински центъра, 40 здравни центъра и 680 съоръжения за пречистване на вода. Решението на Комисията да канализира средствата си чрез Многостранния донорски фонд обаче е намалило в очите на бенефициерите и донорите видимата роля на ЕС.

В [Шри Ланка](#) до втората половина на 2007 г. крайните продукти все още са ограничен брой, тъй като дейностите по изпълняваните от [Азиатската банка за развитие](#) и от [агенция на Обединените нации](#) проекти за националните и общинските пътища са били още в начален етап. Около 100 дейности за развиване на поминъка са били в процес на изпълнение или завършени в рамките на проектите за развиване на поминъка. Почти половината от планираното събиране на отломците е осъществено в рамките на програмата за ремедиация на околната среда, но изграждането на сметища и центрове за рециклиране не е започнало поради забавяне при намирането на подходящи места.

ПОЛУЧАВАНЕ НА МНОГО ПОЛЕЗНИ КРАЙНИ ПРОДУКТИ

- 31.** Въпреки трудностите при равносметката на постигнатото спрямо планираните цели (вж. точки 27—29) финансираните от Комисията проекти са реализирали много крайни продукти в Централна Америка и Индонезия (вж. каре 3). В някои случаи обаче Комисията и нейните партньори не са осигурили достатъчно информация като например информация за сравнение на цените, за да помогнат да се демонстрира дали тези крайни продукти са осъществени с ефикасно използване на средствата (вж. точки 27—29). В Шри Ланка до голяма степен поради подновения конфликт (вж. точки 22—26) до втората половина на 2007 г. са отбелязани много малко крайни продукти.

Водохранилище в Никарагуа

Източник: ЕСП.

- 32.** След двете бедствия се наблюдава значително нарастване на цените поради нарастване на нуждата от работна ръка, съоръжения и материали. За проектите без ясно определени цели за краен продукт не може да бъде измерено въздействието на инфлацията, но там, където са били поставени ясни цели, средствата за изпълнение на всички първоначално планирани дейности са се оказали недостатъчни (вж. каре 4).
- 33.** Постигането на резултати от проектите зависи не само от получаването на крайни продукти, но също така от гарантирането, че тези продукти са от полза за бенефициерите. В Индонезия Комисията е признала нуждата от увеличаване на полезността на къщите, финансирани от Многостранния донорски фонд, като осигури необходимата допълнителна инфраструктура, и по-специално за снабдяване с питейна вода. И в трите посетени страни проектите не са се стремили просто да заменят повредената инфраструктура и да подпомогнат пряко засегнатите жители (вж. точки 18—19). Вместо това проектите са били насочени главно към развитие, а не толкова към дейности по възстановяването и бенефициери са по-широк кръг от населението (вж. каре 5).

КАРЕ 4

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ИНФЛАЦИЯТА ВЪРХУ КРАЙНИТЕ ПРОДУКТИ

Звеното за управление на програми, отговарящо за подобряването на здравните услуги в **Никарагуа**, не е разполагало с достатъчно средства за изграждане на планирания здравен център в Сан Рафаел дел Сур. Причината за това е нарастването на цените за работна ръка и материали, което е надхвърлило допълнителното местно финансиране, получено от покачването на стойността на еврото спрямо никарагуанската кордоба.

Многостранният донорски фонд в Индонезия е планирал да изгради до 10 000 къщи и да ремонтира още 15 000. Тези цели обаче са намалени съответно на 6000 и 8400 къщи поради покачване на цените.

В **Шри Ланка** поради покачване на цените не са достигнали средства за покриване на всички пътища и дейности, първоначално планирани в рамките на проекта за рехабилитация на пътищата, изпълняван от Азиатската банка за развитие. В резултат на това са отменени планирани дейности за изграждане на капацитет и строеж на пътища на стойност 8 милиона евро и са прехвърлени 13 милиона евро допълнителни средства от друга програма за рехабилитация на пътищата, за да могат да бъдат покрити строителните разходи, по-високи от очакваното. Предвижда се укрепването на еврото спрямо шриланкийската рупия през 2006 г. и 2007 г. да компенсира въздействието на други допълнителни нараствания на цените.

Финансирана от Многострания донорски фонд къща в Ачех

Източник: ЕСП.

КАРЕ 5

ПРОЕКТИ, КОИТО НЕ ЗАМЕНЯТ ПРОСТО ПОВРЕДЕНАТА ИНФРАСТРУКТУРА

Образователният проект в [Никарагуа](#) и проектът за водоснабдяване и канализация в [Хондурас](#) отговарят предимно на нужди, съществуващи преди урагана Мич. Нито един от здравните центрове, изградени от [звеното за управление на програми](#), отговарящо за здравния проект в Никарагуа, няма за цел да замени разрушените и силно повредените от урагана Мич. По подобен начин повечето построени от звената за управление на програми къщи не са направени с цел да заменят къщите, разрушени от урагана. Вместо това бенефициерите са избрани според нивото на бедност и неравностойност. Старата община в Сандино не е разрушена от Мич, но е изградена нова община, защото напливът от бежанци вследствие урагана Мич е наложил по-големи изисквания на общинската администрация.

В [Индонезия](#) [Многостраният донорски фонд](#) е финансирал проект на стойност 50 милиона евро за развитие на подрайоните. От 221 подрайона, обхванати от проекта, 134 (над 60 %) не са пряко засегнати от цунамито.

В [Шри Ланка](#) са отделени 70 милиона евро за рехабилитация на национални и селски пътища чрез проекти, управлявани от [Азиатската банка за развитие](#) и от [агенция на Обединените нации](#). Тези пътища са били в лошо състояние и преди цунамито. Проектът за управление на отпадъците, изпълняван от агенция на Обединените нации, включва целия регион на Ампара, а не само пряко засегнатата крайбрежна част.

КОНТРАСТНИ ВРЪЗКИ С ПРЕХОДНИ ХУМАНИТАРНИ ПОМОЩИ

- 34.** Съществува слаба връзка между първоначалната хуманитарна помощ и последващата помощ за възстановяване след урагана Мич през 1998 г. поради продължителния процес на разработване и последващото забавяне по отношение на помощта за възстановяване (вж. точки 20 и 24).
- 35.** След цунамито действията на Комисията са съобразени в по-голяма степен с помощ и възстановяване, и по-специално в Индонезия няколко фактора се комбинират, за да подсилят тази връзка:
- а) Сравнително бързата реакция на Многострания донорски фонд (вж. точка 25) е дала възможност на някои проекти за възстановяване да установят връзка с предишни хуманитарни проекти на Генерална дирекция „Хуманитарна помощ“ (ЕСНО). Например ЕСНО е осигурила временни убежища, а Многостраният донорски фонд след това е продължил дейността, като е построил постоянни жилища.
 - б) Дългата продължителност на хуманитарната намеса на ЕСНО до средата на 2007 г. е улеснила прехода от помощ към възстановяване, особено като е включвала краткосрочно възстановяване като например конструирането на лодки и пристан в Лампук в Ачех.
 - в) Механизмът за бързо реагиране е финансирал дейности, които са подпомогнали прехода от помощ към възстановяване, като например осигуряването на сателитни снимки. Той е финансирал също така посредничеството между правителството на Индонезия и Движението за освобождение на Ачех (GAM), довело до споразумение за мир през август 2005 г., укрепващо основата за възстановяване и по-дълготрайно развитие.

- 36.** Независимо от това Многостранният донорски фонд е реагирал със закъснение на ключовия проблем с възстановяването на поминъка, изгубен вследствие цунамито. Едва през май 2007 г. Многостранният донорски фонд е отделил 50 милиона евро за икономическо развитие и поминък. Въпреки че голям брой хора са били наети да работят по проекти на Многостранния донорски фонд, това е продължило само за кратко време и повечето квалифицирани работници идват от други места, а не от Ачех.

Проект на ЕСНО за възстановяване на поминъка на рибарите в Ачех

Източник: ЕСП.

- 37.** В Шри Ланка ЕСНО също е осъществявала дейност до средата на 2007 г. и чрез механизма за бързо реагиране е финансиран проект за бързо възстановяване на стойност 2 милиона евро за разчистване на останките и подобряване на отводняването. Въпреки тези мерки обаче преходът от помощ към възстановяване все още е труден, тъй като ЕСНО е концентрирала хуманитарните си действия в северната и източната част на страната, които впоследствие са станали недостъпни поради утежняване на конфликта. В резултат на това дейностите по възстановяването не са могли да бъдат изпълнени в много области, в които преди са били извършвани дейности на ЕСНО. Нещо повече Комисията е решила да не премине от осигуряване на временен подслон към изграждане на постоянни жилища, защото секторът за строителство на жилища след цунамито е сравнително пренаситен от други донори.

СИЛНА ВРЪЗКА С ПО-ДЪЛГОСРОЧНОТО РАЗВИТИЕ

- 38.** Стратегията на Комисията за предоставяне на помощ след двете бедствия не е просто да реконструира повредената инфраструктура и да възстанови поминъка на пряко засегнатите от бедствията, но също така да реши по-дългосрочните нужди от развитие, и то не само на пряко засегнатите от бедствието хора, но и на по-широк кръг от населението (вж. точки 18, 19 и 33). Тази насоченост към по-широко развитие е приложена на практика. Този подход е в съответствие с националните стратегии и поради това е ценен от правителствата на страните бенефициери, които подчертават важността на „трансформацията“ след урагана Мич и „подобро повторно построяване“ след цунамито. Например в доклада на правителството на Шри Ланка от декември 2006 г. относно възстановяването след цунамито са изтъкнати тези партньори, които действат в цели райони, а не само в бреговата зона, пряко засегната от цунамито.

НЕСИГУРНОСТ ПО ОТНОШЕНИЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА ПРОЕКТИТЕ

- 39.** След урагана Мич предоставянето на помощ от Комисията за възстановяване в Централна Америка чрез звена за управление на програми без съответните национални еквиваленти понастоящем изглежда непоследователно с наблюдаването на участието на страните бенефициери в настоящата политика на развитие ²². В резултат на това съществува риск от ниска устойчивост поради липсата на ангажираност от страна на местните институции, която някои проекти се опитаха да преодолеят посредством включване на местните общности в тяхното изпълнение. Независимо от това бенефициерите не са пряко ангажирани в строителството на здравни центрове и училища и устойчивостта на проектите за водоснабдяване и канализация ще зависи от установяването на ефективен механизъм на таксуване и на национални политики в тази област.

²² Европейският консенсус за развитие, приет съвместно през декември 2005 г. от Съвета и държавите-членки, от Комисията и от Парламента (ОВ С 46, 24.2.2006 г., стр. 1), гласи, че участието в програмите от страна на страните партньори е общ принцип на сътрудничеството за развитие. Парижката декларация относно ефективността на помощта от март 2005 г., подписана от министрите на развитите и развиващите се страни, потвърждава по подобен начин ангажимент за съгласуване на помощта със системите и процедурите на страните партньори и подпомагане за укрепването на техния капацитет.

Новопостроено училище в Хондурас

Източник: ЕСП.

- 40.** За разлика от това в Индонезия след цунамито националната агенция, отговаряща за координирането на помощта за реконструкция, е преглеждала всички предложения за проекти на Многостранния донорски фонд и е била също така негов съпредседател. Освен това проектите са използвали подход за включване на местните структури в планирането, за да гарантират, че отговарят на местните приоритети. Този начин на работа съвместно с населението бенефициер засилва перспективите за устойчивост, особено като се вземе предвид споразумението за мир, което Комисията подпомогна посредством финансиране на посредничеството. Независимо от това продължаващата правителствена помощ и устойчивото финансиране остават трудни въпроси.
- 41.** По подобен начин в Шри Ланка са проведени значителни консултации с местното население. При все това устойчивостта на проекта за управление на отпадъците, изпълняван от агенция на Обединените нации, ще зависи от установяването на ефективен механизъм за таксуване. Устойчивостта на рехабилитацията на националните пътища, изпълнявана от Азиатската банка за развитие, ще зависи от правилното функциониране на новосъздадения фонд за поддръжка на пътищата. По отношение на устойчивостта на местните пътища, изпълнявани от агенция на Обединените нации, тя ще зависи от качеството на строежа. Докато финансираните от Комисията проекти осигуряват конкретна рамка за различните етнически общности да работят заедно, продължилият конфликт в Шри Ланка застрашава всички усилия, положени за осигуряване на техническа и финансова устойчивост на проектите.

Строителство на местен път с обществен труд в Шри Ланка

Източник: ЕСП.

ГЛАВА 4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

- 42.** Комисията е използвала три различни механизма за предоставяне на помощ за възстановяване в отговор на урагана Мич и цунамито (звена за управление на програми в Централна Америка, вноски в многостранен донорски фонд в Индонезия и вноски за международни организации в Шри Ланка). Таблица 5 показва изпълнението на Комисията в трите места относно трите одитни въпроса. Изборът на механизъм на прилагане не е единственият фактор, влияещ на изпълнението, както ясно се вижда от примера на Шри Ланка, където подновяването на конфликта след цунамито забави скоростта на възстановяване и ограничи нейния географски обхват.

ТАБЛИЦА 5

ОБОБЩЕНИЕ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ

Одитен въпрос	Критерии	Централна Америка след урагана Мич	Индонезия след цунамито	Шри Ланка след цунамито
Определяне на нуждите	Навременна стратегия, включваща по-широки проблеми	+	+	+
	Навременно планиране с участие от страна на бенефициера	-	+	+ - ¹
Предоставяне на помощта	Навременно изпълнение	-	+	- ¹
	Мониторинг на ефикасността	- ²	- ²	- ²
Постигане на резултати	Получаване на полезни крайни продукти	+	+	- ¹
	Връзка с хуманитарна помощ	-	+	- ¹
	Връзка с дългосрочното развитие	+	+	+
	Перспективи за устойчивост	-	+	- ¹

+ = силна страна; - = слаба страна

¹ Свързано с конфликт в страната.

² Предимно свързано със събиране на информация за сравнение на цените и ясно измерими цели по отношение на крайните продукти.

Дали Комисията правилно е определила нуждите от възстановяване на засегнатите от бедствия?

- 43.** По отношение на определянето на нуждите и разработването на проекти непосредствено след двете бедствия Комисията бързо е разработила стратегия, отчитаща нуждите на по-широка част от населението, а не само на лицата, чието имущество е повредено или унищожено от бедствието. След цунамито Комисията е разработила проекти по-бързо, отколкото след урагана Мич и с по-голямо участие на бенефициерите за подкрепа на устойчивостта (вж. точки 17—22).

ПРЕПОРЪКА 1

Комисията следва да продължи да използва подхода си, приет след цунамито, който дава възможност за бързо разработване на проекти за възстановяване и включва бенефициерите с цел да засили ангажираността им и устойчивостта.

Процедурите на Комисията гарантират ли, че помощта се прилага по навременен и ефикасен начин?

- 44.** Най-бързо е било прилагането на помощта в Индонезия, докато в Шри Ланка досега е постигнато твърде малко до голяма степен поради подновяването на конфликта. Относно цунамито Комисията не е обърнала внимание на всички ключови слабости в системите за мониторинг и контрол на ефикасността на помощта за възстановяване, които вече са забелязани при урагана Мич. По-специално, Комисията не е гарантирала за всички проекти разработването на ясно определени цели за крайния продукт и осигуряването от системите на достатъчно информация за демонстриране на ефикасността на изпълнението (вж. точки 23—29).

ПРЕПОРЪКА 2

С цел подобряване контрола на средствата Комисията следва да продължи в тясно сътрудничество с другите донори да полага усилия за подобряване на прозрачността на докладите на Многострания донорски фонд от Индонезия, както и да осигури независима проверка на качеството на разработката на проектите и приемане на завършената работа от организации на Обединените нации, управляващи средства на ЕС в Шри Ланка.

ПРЕПОРЪКА 3

Комисията следва да гарантира наличието на информация за сравнение на цените с цел мониторинг и демонстриране на ефикасността на изпълнението на проектите, както и разработването на ясни цели за проектите, за да може да бъде извършена оценка дали са получени планираните крайни продукти.

Проектите постигнали ли са очакваните резултати, в това число и добри връзки с проектите за краткосрочни помощи и дългосрочно развитие?

- 45.** Относно постигането на резултати значителни полезни крайни продукти са получени в Централна Америка и в Индонезия, въпреки че нарастването на цените след двете бедствия е намалило количеството на получените крайни продукти. В Индонезия е намалена видимата роля на ЕС в очите на бенефициерите и донорите, защото средствата са канализирани чрез Многострания донорски фонд. Вследствие урагана Мич и след цунамито бенефициери са били не само пряко засегнатите от бедствието хора, но и по-широк кръг от населението. Докато връзката с предшестващата хуманитарна помощ е променлива, то преходът към по-дългосрочното развитие е силен, което подобрява перспективите за устойчивост. Независимо от това продължаващата правителствена помощ и устойчивото финансиране остават трудни въпроси (вж. точки 30—41).

ПРЕПОРЪКА 4

Комисията следва да прогнозира по-добре значителното увеличение на цените след природни бедствия, за да успее да го управлява, например посредством по-широко използване на обществен труд и местни ресурси.

ПРЕПОРЪКА 5

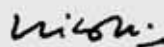
Следва да се изтъкне ясно ролята на ЕС, по-специално в случаите, когато проектите се изпълняват чрез международни организации.

ПРЕПОРЪКА 6

Още в началната фаза на разработване на проекти Комисията следва да предприеме подходящи и навременни действия с цел осигуряване устойчивостта на проектите.

Настоящият доклад беше приет от Сметната палата в Люксембург на заседанието ѝ от 12 юни 2008 г.

За Сметната палата

Vítor Manuel da Silva Caldeira
Председател

ОТГОВОР НА КОМИСИЯТА

РЕЗЮМЕ

III.

Обстоятелствата след урагана Мич и след цунамито се различаваха. Изработването, както и осъществяването на Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка (PRRAC) във връзка с урагана Мич се развиха при процес на широки консултации с участието на всички заинтересовани страни както от публичния, така и от частния сектор. Действията след урагана Мич доведоха до значителна ангажираност от страна на гражданското общество.

Предвид опита, натрупан в хода на консултациите по повод урагана Мич, отговорът на цунамито беше добре координиран на международно равнище и успя бързо да надгради успешната хуманитарна фаза и незабавното създаване на национални планове за възстановяване. По-специално, създаването на Многостранен донорски фонд в Индонезия с водеща роля на ЕС беше от ключово значение при координирането на донорската помощ и набирането на средства за бързо стартиране на процеса на съвземане след бедствието посредством активни политики¹.

IV.

През 2001 г. в Централна Америка стартираха редица дейности, свързани главно с мерки с малък обхват. Всички проекти включваха оценка на очакваните резултати и предвиждаха периодични доклади за наблюдение на напредъка с цел предприемане на съответни коригиращи мерки. По план беше извършен мониторинг и бяха изготвени междинни и крайни оценки.

¹ Многостранният донорски фонд за възстановяване на Ачех и Ниас е финансиран от 15 международни и двустранни организации, като 90 % от средствата са предоставени от ЕС (Европейската комисия и държавите-членки).

Във връзка с цунамито както в Индонезия, така и в Шри Ланка, очакваните резултати и предварителният анализ на разходите са включени в изготвяните по време на подготовката на всеки проект документи за оценка на изпълнимостта, както и в договорните споразумения с партньорите по изпълнението. Комисията системно наблюдава ефективното изразходване на средствата. Окончателните реално поети разходи, произтичащи от провеждането на тръжен процес и други нужди или адаптации, които са се наложили по време на изпълнението на проекта, се установяват в края на проекта. Комисията ще включи анализ на ефективността на разходите по всеки проект в средносрочните и крайните оценки.

В Шри Ланка след посещението на представители на Палатата Комисията засили независимия контрол върху качеството преди приемането на извършена работа.

V.

Проектите в рамките на Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка бяха замислени и изпълнявани съгласно подход, отчитащ не само резултатите, свързани с инфраструктурата, но и повишаването на информираността и обучението, проведени с цел укрепване на националните и общинските институции и организации, към които е насочена помощта. В някои случаи Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка допринесе и за укрепване на инициативи за децентрализация посредством развиване на управленски умения у местни деятели за справяне с регионалните неравенства (т.е. проекти в областта на здравеопазването и образованието в Ел Салвадор).

В случая с цунамито отговорът на Комисията беше неразделна част от общите национални планове за възстановяване. Съгласно концепцията за „по-добро повторно построяване“ в областта на осигуряването на жилища и възстановяването на поминъка трябва да се гарантира приемственост и устойчивост на проектите за възстановяване, а в областта на публичната инфраструктура и услугите са нужни бюджетни ангажименти от страна на местните и централните власти.

VI.

Отговорите на Комисията на конкретните препоръки на Палатата са изложени в точки 42—45.

ГЛАВА 1. ВЪВЕДЕНИЕ

4.

Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка (PRRAC) беше основният инструмент, който Комисията приложи след урагана Мич, в комбинация с известни изменения в двустранните програми за сътрудничество, увеличаване на съфинансирането за НПО и допълнителна помощ за осигуряване на безопасност на храните.

ГЛАВА 3. КОНСТАТАЦИИ

20.

Предвид изключителните обстоятелства и липсата на капацитет на местно равнище за справяне с належащите задачи, с държавите бенефициери беше постигнато *ad hoc* споразумение за работа по изпълнението чрез звена за управление на проекти (PMUs). Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка доказа, че е възможно да бъде постигнато високо ниво на ангажираност от страна на национални институции и бенефициери, без изпълнението на програмата да бъде директно или единствено управлявано от тях. Изпълнението на проекти по Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка чрез звена за управление на програми доведе до частично намаляване на политическото напрежение и съперничествата, както и до отстраняване на някои административни слабости, които обикновено пречат на проекти с големи инфраструктурни компоненти.

24.

Времето, необходимо за планирането и изпълнението на проекти, се обяснява с комплексната същност на проектите, обхващащи нужди от възстановяване в много различни направления. В края на 2001 г. постепенно стартираха някои дейности, свързани главно с мерки с малък обхват в рамките на Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка.

26.

С постепенното изостряне на конфликта в Шри Ланка контекстът на работа стана много тежък, особено що се отнася до напредъка при достигането до местните общности.

Каре 1

Въпреки споменатото забавяне при изпълнението на Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка в Хондурас проектите в областта на здравеопазването и образованието постигнаха целите си и допринесоха за подобряването на официалната училищна система.

27.

Комисията отбелязва полезността от сравняване на единични разходи с цел по-добро изготвяне на бюджета и анализа на очакваната ефективност на разходите, но изтъква трудността при прилагането на инструмент от такъв тип в различни контексти на възстановяване и в различни държави с разнообразни социалноиконо — мически системи.

Бяха оценени всички големи проекти в рамките на Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка. Макар да не беше предприета средносрочна оценка на Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка, през 2003 г. излезе по-общ доклад „*Evaluation des actions de réhabilitation et de reconstruction financées par la Communauté Européenne dans les pays ACP/ALA/MED/TACIS*“ („Оценка на дейностите по рехабилитация и възстановяване, финансирани от Европейската общност, в държавите от АКЪБ/АЛА/МЕД/ТАСИС“), който обхваща и Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка. Тези оценки съдържат препоръки, които бяха взети предвид.

Окончателният преглед на сравнителната или стандартната информация относно разходите ще бъде част от оценката на Регионалната

програма за възстановяване на Централна Америка, предвидена за края на 2008 г.

28.

По искане на Комисията и други донори Световната банка прие да предоставя систематично от 2007 г. на управителния комитет на Многостранния донорски фонд своите вътрешни доклади от мониторинга на проектите след посещения на място.

Управителният комитет на Многостранния донорски фонд разглежда анализа на уместността на очакваните резултати и прогнозите за разходите в края на подготвителния етап на всички проекти, финансирани чрез Многостранния донорски фонд. След одобряването на проекта договорните споразумения с партньорите по изпълнението винаги включват прогноза за разходите и съответни планирани резултати. За всеки финансиран проект лицето по надзора получава финансов доклад от изпълнителната агенция по съответния проект, което му позволява да установи отклонения и да предприеме коригиращи мерки в съответствие с договорните си задължения. В рамките на някои проекти като проекта за борба с градската бедност се отпуска безвъзмездна помощ на общности, които следва да определят и степенуват малки по мащаб дейности, които след това подлежат на специфични процедури за преглед и приемане. Крайните действителни разходи за постигнатите резултати се пресмятат при приключване на проекта.

29.

Вследствие посещението на Палатата Комисията ще включи анализ на ефективността на разходите в крайната оценка. Комисията засили независимия контрол върху качеството преди приемането на завършени обекти (т.е. присъствие на инженер, упражняващ строителен надзор при изграждането на пътища за достъп и комунална инфраструктура).

Каре 2

Широката географска разпръснатост на дейностите в рамките на Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка и различните социално — икономически условия в някои случаи омаловажават сравненията на разходите — например когато става въпрос за къщи в две различни страни или в градски и селски райони.

При изпълнението на Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка в Ciudad Sandino (Манагуа) бе взето решение, че всяко семейство, което е бенефициер на помощ, трябва да предостави един работник на пълен работен ден за строителните работи по своята къща, както и 100 часа общественополезен труд.

Във връзка с цунамито както в Индонезия, така и в Шри Ланка очакваните резултати и предварителният анализ на разходите са включени в изготвяните по време на подготовката на проекта документи за оценка на изпълнимостта и в договорните споразумения с международни организации и/или с партньорски организации по изпълнението. Окончателните реално поети разходи се установяват в края на проекта, като те могат да бъдат следствие от провеждането на тържен процес и други нужди или адаптации, които са се наложили по време на изпълнението на проекта. Комисията ще включи анализ на ефективността на разходите в крайната оценка.

31.

В Централна Америка отделните междинни и крайни оценки на проектите в рамките на Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка отразиха необходимата информация относно ефективното използване на средствата. Този аспект ще бъде включен и в предвидената крайна оценка на Регионалната програма за възстановяване на Централна Америка като цяло за 2008 г. В Индонезия и Шри Ланка ефективното използване на средствата системно се наблюдава и ще бъде специфична тема на средносрочните оценки, предвидени за 2008 г.

Вж. също отговорите на точки 27—29 и Каре 2.

Каре 3

В ролята си на съпредседател на управителния комитет Комисията засили присъствието на ЕС в публичното пространство в Индонезия чрез *стратегическото си влияние* в Многострания донорски фонд и чрез обвързването на възстановителните работи с допълнителни инициативи в подкрепа на мирния процес в Ачех при пълен диалог и като привилегирован партньор на индонезийските власти на централно и местно равнище. Комисията счита, че нейната конструктивна координационна роля като водещ донор в управителния комитет ѝ е донесла значителна популярност и висока оценка както сред получателите на помощта, така и сред партньорите при изпълнението.

Каре 4

Наблюдението на Палатата във връзка с планирания здравен център в Сан Рафаел дел Сур е точно. Общината обаче вече има функциониращ здравен център за обслужване на местното население. По тази причина се наложи заключението, че създаването на допълнителен център вече не представлява приоритет.

Комисията подпомага общия план за възстановяване на жилища на правителството на Индонезия. От посещението на Палатата преразгледаните цели за осигуряване на жилища, финансирани от Многострания донорски фонд, бяха актуализирани и сега включват 8000 нови и 7000 ремонтирани къщи. Недостигът на средства за жилища от Многострания донорски фонд се компенсира с финансиране от правителството.

33.

В случая с урагана Мич на етапа на подготовка на програмата беше взета предвид общата ситуация в Централна Америка и беше установен баланс между нуждите в краткосрочен и средносрочен план и дългосрочната стратегия за развитие.

При цунамито както в Индонезия, така и в Шри Ланка, подкрепата на Комисията беше неразделна част от националните планове за възстановяване и развитие, за да се гарантира устойчивост на „по-доброто повторно построяване“ и поемане на отговорност от страна на местните общности за тази кауза. По отношение на Шри Ланка донорската общност постигна единодушно съгласие, че помощта трябва да бъде чувствителна към конфликтните ситуации и да подпомага най-уязвимите части от населението в районите, засегнати от цунамито.

Капе 5

Отговорът на Многострания донорски фонд е в съответствие с националните планове, които обхваща цялата провинция Ачех поради големия брой разселени лица, много от които бяха травмирани и не желаеха да се завърнат в крайбрежния район.

34.

Времето, необходимо за планирането и изпълнението на проекти вследствие урагана Мич, се обяснява с комплексната същност на проектите, обхващащи нужди от възстановяване в много различни направления (вж. отговорите на точки 20 и 24).

36.

В съответствие със степенуването на нуждите от страна на националните и местните власти в Индонезия през първия етап акцентът там беше поставен върху възстановяване на инфраструктурата. Имаше общ консенсус, че за да се гарантира устойчивостта на дейностите по възстановяване на поминъка, те трябва да бъдат включени в местна стратегия за икономическо възстановяване, към която населението е съпричастно. Подготовката на такава стратегия зависеше от постигането

на политически напредък и установяването на правителство на провинцията, което е факт едва от 2007 г. (след местните избори в Ачех през 2006 г.). Въз основа на това през 2007 г. беше договорен проект за „Финансов инструмент за подкрепа на икономическото развитие“ (50 млн. долара).

39.

Мерките в секторите на здравеопазването, образованието, местното самоуправление, водоснабдяването и канализацията често включват компонент за институционално укрепване на националните звена за управление с оглед насърчаване на устойчивите политики в тези сектори. В първите *ex post* доклади за оценка на два проекта в Ел Салвадор и един в Хондурас бе направено заключение, че е постигната устойчивост.

40.

Цялостното финансиране на възстановяването на Ачех се осигурява от бюджета на правителството на Индонезия.

ГЛАВА 4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ**42.**

Във връзка с цунамито Комисията счита, че както в Индонезия, така и в Шри Ланка стъпките, предприети за наблюдение на ефективността, доведоха до усъвършенстване на правните договорености с международни организации (вж. отговорите на точки 27—29 и каре 2). Комисията продължава да работи в тази посока.

Комисията счита, че обобщението на Палатата, представено в **таблица 5**, относно наблюдението на ефективността, не взема предвид в достатъчна степен други критерии освен сравнителната информация за разходите и целите. Комисията счита, че е твърде рано за крайни заключения относно устойчивостта и ще разгледа този въпрос в рамките на оценките, които предстоят.

Препоръка 1

Комисията е съгласна с препоръката на Палатата, която представлява много положителна оценка на многостранния подход на координация на донори, възприет след цунамито, и ще се старее да го прилага винаги когато съществуват условия за това.

44.

По принцип след голямо бедствие е необходимо да бъде намерен баланс между осигуряването на бърз отговор и изготвянето на подробна оценка на нуждите и очакваните единични разходи, като се има предвид, че ефективността на разходите се гарантира най-вече от конкуренция при доставките. При отговора на цунамито очакваните резултати и анализите на разходите са включени в изготвяните по време на подготовката на проекта документи за оценка на изпълнимостта и в договорните споразумения с партньорите по изпълнението. При някои проекти точните дейности се определят и степенуват от местните общности по време на изпълнението на проекта и по тази причина не е възможно резултатите да бъдат количествено определени при старта на програмите. Комисията системно наблюдава ефективното изразходване на средствата. Независим анализ на ефективността на разходите по всеки проект ще бъде включен в средносрочните и крайните оценки.

Препоръка 2

Комисията споделя становището на Палатата по отношение на прозрачността на наблюдението на Многостранния донорски фонд и счита, че в случая с Индонезия е предприела стъпки в сътрудничество с други донори за подобряване на прозрачността (както е видно от наличието на задълбочени доклади за напредъка от декември 2006 г. насам.)

По отношение на Шри Ланка от ноември 2007 г. Комисията засили независимия контрол на качеството преди приемане на извършена работа чрез възлагане на поръчки за допълнителни услуги по инфраструктурни проекти.

Препоръка 3

Комисията отбелязва полезността от сравняване на единични разходи с цел по-добро изготвяне на бюджета и анализа на очакваната ефективност на разходите, но изтъква трудността при прилагането на инструмент от такъв тип в различни контексти на възстановяване и в различни държави с разнообразни социално — икономически системи.

Комисията ще продължи да полага усилия за уточняване на целите на проектите по възможно най-ясен начин.

45.

В Многостранния донорски фонд групата на донорите отделя голямо внимание на популяризирането на резултатите. Комисията счита, че нейната конструктивна координационна роля като съпредседател на управителния комитет ѝ донесе значителна популярност и висока оценка както сред получателите на помощта, така и сред партньорите при изпълнението.

Комисията подкрепя концепцията за „по-добро повторно построяване“, която следва да укрепи устойчивостта и поемането на отговорност от страна на местните общности за тази кауза.

Препоръка 4

Комисията отчита препоръката на Палатата и ще обмисли какъв е най-добрият начин за предвиждане на значителното покачване на цените след природни бедствия в пълно сътрудничество с други донори и органите на държавата, получател на помощта.

Препоръка 5

Комисията счита, че популяризирането на резултатите е много важно и винаги се стреми да го насърчава.

Препоръка 6

Комисията е съгласна, че въпросите, свързани с устойчивостта, трябва да бъдат разгледани на подготвителния етап на проектите. Рисковете, включително въпросите, свързани с устойчивостта, по принцип се оценяват по време на подготвителния етап на проектите и Комисията ще се стреми да подсили този аспект по време на изпълнението на проектите.

Европейска сметна палата

Специален доклад № 6/2008 г.

Помощ за възстановяване, предоставена от Европейската комисия след цунамито и урагана Мич

Люксембург: Служба за официални публикации на Европейските общности

2008 г. — 40 стр. — 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-95009-34-9

Как да получите публикации на Европейския съюз?

Предлаганите за продажба публикации на Службата за публикации са посочени на сайта на книжарницата на ЕС <http://bookshop.europa.eu/>, чрез който можете да направите поръчка в център за продажба по свой избор.

Можете да получите списък с центрове за продажба от световната ни мрежа на факс (352) 29 29 42758.

В НАСТОЯЩИЯ ДОКЛАД ЕВРОПЕЙСКАТА СМЕТНА ПАЛАТА АНАЛИЗИРА УПРАВЛЕНИЕТО ОТ СТРАНА НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ НА ПОМОЩТА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ СЛЕД ДВЕ ГОЛЕМИ ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ — УРАГАНА МИЧ ПРЕЗ 1998 Г. И ЦУНАМИТО ПРЕЗ 2004 Г. КОМБИНИРАНАТА ПОМОЩ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ОТ КОМИСИЯТА НА СТОЙНОСТ 550 МИЛИОНА ЕВРО ЦЕЛИ ДА СЕ ВЪЗСТАНОВИ ОСНОВНАТА ИНФРАСТРУКТУРА И ДА СЕ ОСИГУРИ ОСНОВА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ. ПАЛАТАТА ОТПРАВЯ ПРЕПОРЪКИ, КОИТО БИХА ПОМОГНАЛИ НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ В БЪДЕЩЕ ДА ПРЕДОСТАВЯ ПОМОЩИ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ПО-ЕФИКАСНО И ПО-ЕФЕКТИВНО.

ЕВРОПЕЙСКА СМЕТНА ПАЛАТА

Служба за публикации

Publications.europa.eu

ISBN 978-92-95009-34-9

9 789295 009349